

Dr. Molnár Béla megnyitója

A rendező szervek — a Népművelési Intézet, Nógrád megye párt, állami, társadalmi vezetése és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa — nevében köszöntöm a jelenlévőket: a Honismereti mozgalom vezérkarát, a házigazdákat — a megyét, a várost, a 211-es Szakmunkásképző Intézetet — és tanácskozásunk előadóit. Külön is köszöntöm *Géczi János* elvtársat, az MSZMP Nógrád megyei Bizottságának első titkárát, *dr. Jakab Sándor* elvtársat, a SZOT főtítkárhelyettesét, a KB tagjait és *Uszta Gyula* elvtársat, a Magyar Partizánszövetség főtítkárát, a KB tagját.

Tanácskozásunk egy élő, fejlődő mozgalom képviselőjében ült össze. Ismert tény, hogy a népet, a hazát szerető emberek, a világra érzékeny, nyitott elmék mindig is törekedtek önmaguk és mások megismerésére. Ezt a törekvést emelte magasabb szintre a munkásmozgalom, s tette-teszi mind teljesebbé a népet-nemzetet, a hazát-emberiséget összeötvöző szocializmus. Ezt a törekvést fejezi ki és szolgálja is egyben a Honismereti mozgalom a maga szerény, de fontos eszközeivel, immár csaknem 20 esztendője. Erről a mozgalomról sokszor elmondjuk, hogy sokrétű, s joggal jellemezzük így, mert igaz, mert ez a sokrétűség nagy értéke a mozgalomnak — megőrzésre és fejlesztésre érdemes értéke. Nem is lehetne más! Hiszen sokan vállaltak benne részt: állami és társadalmi szervek, intézmények, kollektívák, egyének, magyar és más anyanyelvű állampolgárok, munkások, parasztok, értelmiségiek, fiatalok és idősek, városiakok és falvakban élők, egyházi-vallásos emberek és kommunisták. Ezen túl sokfelét is vizsgál a mozgalom mert változatos ez a haza, amelynek teljesebb megismerésére vállalkozott. Sokféle tájaiban és tevékenységeiben, leányaiban és fiaiban, sokféle az időben és a térben is: a múlt, a jelen és a jövő irányaiban, földrajzi és társadalmi térségeiben, határai között és Európában, a világban. Érthető tehát, hogy minden elme és szív, minden szem és fül új és új gazdagságát fedezheti fel e szeretett hazának, s gazdagíthatja vele önmagát, a mozgalmat.

Tanácskozásunk sorrendjében már a hetedik és elmondhatjuk, hogy gyakorlattá, jó hagyománnyá vált mozgalmunkban. Feladata eléggé állandó: összegez, áttekint, törekvéseket, irányokat erősít, s hasznos tapasztalatcsere ad alkalmat. Ugyanakkor mindegyik tanácskozásnak van sajátossága is. Ennek a mostaninak az, hogy mai nemzeti történelmünk közvetlen előzményét idézi, a 60 esztendővel ezelőtti Magyar Tanácsköztársaságot. S teszi ezt — meggyőződésem — az utód, a felelős örökös tudatosságával, aki *ismerni, őrizni és meghaladni* akar minden értéket, amellyel rendelkezik.

Ugy hiszem, akkor teljesítjük feladatunkat, ha mozgalmunknak újabb lendületet adunk. Ne feledjük: egy színes, sokágú, résztvevőinek — s ezek száma óvatossággal becsülendő — szerint is tízezreket jelent — sok örömet adó tömegpolitikai-közművelődési mozgalom képviselőjében és érdekében vagyunk itt. A feltételek a munkánkhoz: jók! A hazát, a népet-nemzetet és annak akaratát jól kifejező-képviselő politikát valószínűleg meg, az MSZMP, a munkásosztály politikáját. Ez pedig mindannyiunktól a haza, a világ egyre mélyebb, egyre sokoldalúbb ismeretét követeli meg. Sok fontos ok ösztönöz erre bennünket, de közöttük is különösen a közelgő 1980-as év, amely felszabadulásunk 35. évfordulóját és a honismereti mozgalom szervezett megújulásának 20. évfordulóját tartalmazza.

Szükségesnek tartom még elmondani, hogy nem véletlenül jöttünk ide Nógrád megyébe, Salgótarjánba. Tudatosan választottuk ezt a helyet, mert sok értékes hagyományt őriz a Tanácsköztársaságból, a forradalmi munkásmozgalomból, a szocializmus

¹ A Honismereti Akadémián elhangzott előadások és felszólalások szövegét rövidítve közöljük. (Szerk.)

elleni harcból és mert mindezt figyelemre méltóan gazdagítja mai munkásmozgalmával, szocialista építőmunkájával. Talán nem szerénytelenség, ha azt mondom: egy kicsit az ország tiszteletét, elismerését és jókívánságait is elhoztuk magunkkal, s most köszönetünkkel együtt átadjuk Nógrád megye egész lakosságának.

Géczi János:

„Felemelő a lelkes aktivisták ezreit tömörítő Honismereti mozgalom küldetése.”

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Hazafias Népfront Nógrád megyei Bizottsága, valamint a megyei tanács nevében tisztelettel köszöntöm a VII. Országos Honismereti Akadémia résztvevőit, valamennyi kedves vendégünket. Örömünkre szolgál és megtisztelő megbízatásnak tekintjük, hogy ezúttal mi lehetünk a házigazdái e rangos eseménynek, amely az évek során — csakúgy mint maga a Honismereti mozgalom — szerves részévé vált kulturális közéletünknek, beépült általános nevelési rendszerünkbe.

A szocialista tudatformálás folyamatában az épülő szocializmus valósága a leg-hatékonyabb tényező; nemzeti tudatunkat a most végzett munkával, helytállásunkkal formáljuk igazán. A ma és a holnap eredményeiben értékesül legteljesebben a történelem minden igaz törekvése. Tudjuk, hogy további felemelkedésünk záloga dolgozó népünk alkotó munkája, cselekvő hazafisága, amely számunkra mindenek előtt a szocializmus iránti elkötelezettséget jelenti. E felfogásunk azonban nem nélkülözi — sőt feltételezi — népünk, szép tájaink, hazánk szeretetét, nemzeti értékeink megbecsülését, gazdag haladó örökségünk birtokbavételét, ápolását. Ezért felemelő a küldetése a szakemberek, a lelkes aktivisták ezreit tömörítő Honismereti mozgalomnak, a helytörténeti kutató és gyűjtő munkának, amely nemcsak felderíti, megőrzi és közvetíti az ismereteket, a tárgyi és szellemi értékeket, hanem éppen általuk erősíti a szocializmushoz való érzelmi kötődés szálait.

A reális történelemszemlélet kialakítása egyik legfontosabb feltétele nemzeti önismertetünknek, közösségi tudatunknak, a szocialista nemzeti egység további erősödésének. Ezért fordítunk különös gondot haladó történelmi hagyományaink ápolására, az évfordulók méltó megünneplésére, a mában is hasznosuló tapasztalatok, tanulságok számbavételére. A szocialista tudat fejlesztésében nagy jelentősége van a magyar munkásság forradalmi hagyományai megismerésének.

Megyénk történetének legdicsebb lapjait is a szervezett munkásmozgalom írta. A század eleji méltatlan körülmények végsőkig kiélezték az elnyomottak, a kisemmizettek szembenállását a fennálló renddel. Az 1918/19-es események forradalmi lendülete magával ragadta Nógrád megye munkásságát, a haladó törekvésekkel rokonszenvező lakosságát és az itt élő nemzetiségeket is. A párt eszméi, programjának célkitűzései, különösen termékeny talajra találtak a salgótarjáni iparmedencében. A munkásság legjobbjai, a bányász és vasas szakszervezetek baloldali vezetői és tagjai, a Szovjet-Oroszországból hazatért volt hadifoglyok, internacionalisták első között csatlakoztak a Kommunisták Magyarországi Pártjához. A párt salgótarjáni szervezete 1918 decemberében alakult meg és folyamatosan növelte létszámát, tömegbefolyását.

1919. március 21-ét követően a nógrádi lakosság lelkesen üdvözölte a Tanácsköztársaságot. Létrejötték a tanács hatalom helyi szervei, munkás, katona és szegényföldműves tanácsok, direktóriumok szerveződtek: itt is az eddig kisemmizett tömegek vették kezükbe sorsuk irányítását. A forradalmi eszméktől fűtött munkások, parasztok példamutatónan helytálltak a termelésben, a politikai és társadalmi átalakulásért vívott harcban. Forró hangulatú népünnepeleken, vörösnapokon, tömegdemonstrációkon fejezték ki a proletárhatalom melletti elkötelezettségüket. Amikor pedig veszélybe kerültek a Tanácsköztársaság vívmányai, a nógrádi munkások is önként ragadtak fegyvert, s az északi hadjárat hősi harcaiban bebizonyították helytállásukat.

A nemzetközi és a hazai reakciós erők összefogása — mint ismeretes — leverte a Magyar Tanácsköztársaságot. Emlékét, eszméit az ellenforradalmi korszak negyedszázados rémuralma sem tudta megsemmisíteni. A nógrádi munkások legjobbjai nem